

Tereza Suchá: Pozice rovnostářství u studentů vysokých škol

Bakalářská práce

FHS UK

Posudek vedoucího

Tereza Suchá prošla opakovaně sociologickým seminářem a spolupracovali jsme několik let. Tereza zvládla „řemeslo“ empirického sociologického kvantitativního výzkumu (včetně konceptu výzkumu hodnot) natolik, že s nimi zachází jednak s jistotou a také se samozřejmostí. Ta ale nemusí být stejně samozřejmá pro neobeznámeného čtenáře. Uvědomil jsem si to vlastně už při přečtení názvu její práce. (A při tom jsme ho také konzultovali: uvedená námitka tudíž platí i vůči autorovi tohoto posudku...) „Pozice rovnostářství“ je pochopitelná z mnoha různých hledisek. To, že jde o hodnotovou orientaci spojenou s mírou rovnostářství, z názvu pro většinu čtenářů asi nevyplývá...

Na druhé straně se Tereza Suchá dobře vypořádala právě s obecnými pojetími rovnosti a tudíž s obecným vymezením východiska pro pojetí „pozice rovnostářství“ v empirickém sociologickém výzkumu. Je třeba zdůraznit, že se vydala hledat literaturu na toto téma vlastně sama a našla potřebné prameny. Některé dokonce neobvyklé: diplomová práce Marina Kreidla už opravdu nebývá připomínána. (A jak je vidět – neprávem.) A literaturu v zásadě zvládla. Diference a zdůvodnění vícerozměrného pojetí rovnosti – s převahou dvou hlavních konceptů – jsou prezentovány přesvědčivě a zřetelně.

Sem tam se sice objeví přílišná (a pochopitelná) „oddanost“ pramenům. Když např. Tereza Suchá přebírá (na str. 10 -11) Swiftovo tvrzení o „větším pocitu solidarity...ve společnostech s větší mírou rovnosti“. Citace je v pořádku. Opory pro tento poznatek by ale mohly být sporné. Podobně na str. 14 – 15, kde se konstatuje, že „americký vzdělávací systém je více otevřen k přijímání...rovnostářství“. O jaké rovnostářství tu jde? Jaký může být vztah systému co největší otevřenosti vzdělání pro populaci (který zřejmě představuje možnost větší rovnosti v přístupu např. k terciárnímu vzdělávání), při hluboké diferenciaci takto otevřeného vzdělávacího systému a maximalizaci snah o individualizaci a prosazování meritokratického principu ve vzdělávání a využívání dosažených výsledků pro uplatnění v praxi?

Je sympatické, že v hledání zdrojů hodnot rovnostářství v české společnosti sáhla autorka k historickým pramenům. Nepochybně jde o relevantní reflexi. Spojení historických východisek (nejen z dvacátého století) s empirickými zjištěními současné situace je cenné.

Pozor ale na příliš shrnující hodnocení: to, že jde o „stereotypy pojící se k formování moderního českého národa“ (v části 2.5.1), je možná příliš velký skok mezi historickými zdroji a empirickými zjištěními. Především proto, že kvantitativní empirický sociologický výzkum je sice možným zdrojem důležitých poznatků, ale není ho možné brát jako zdroj vyčerpávající dané téma.

Občas se v textu objeví některé nedotaženosti. Například, když při korelační analýze uvádí autorka fakt vztahu bez specifikace. Jaký je obsah vztahu mezi rovnostářstvím a velikostí obcí bydliště? Respondenti z malých obcí mají vyšší tendence k rovnostářství? A naopak? Nebo jak to je?

Mnoho z prezentovaných poznatků je pozoruhodných. (Mimochodem: budou sloužit jako podstatný pramen pro zpracování výsledků výzkumů hodnot vysokoškoláků a jejich publikaci.) Nabízí se však ještě větší pestrost interpretací. Například: k větší rovnosti příjmů míří respondenti z FHS, ped. fakult a strojních fakult, naopak k větší diferenciaci příjmů respondenti z ekonomických fakult. Co to může znamenat?

Konstruované hypotézy jsou opřeny o teoretická východiska a literaturu a jsou korektně ověřovány. To samo o sobě je pro bakalářskou práci nebyvalé! Znovu to dosvědčuje zvládnutí tématu, literatury i sociologického řemesla. Ale na plnohodnotný návrat k teoretickým východiskům autorce už asi nezbývaly síly. (Což je naopak pro většinu bakalářských prací příznačné.) Takže se nabízí otázky na to, co víc lze z prokázaných platných hypotéz (i z té, která nebyla potvrzena) vyvozovat..?

Práce Terezy Suché nepochybně splňuje požadavky na bakalářskou studii. Prokázala znalost literatury, dobrou práci s ní, obratnost a dovednost při práci s analytickými nástroji i jejich zasazení do teoretických souvislostí a východisek. Námitky, které jsem uvedl v předchozím textu jsou jednak okrajové a jednak jsou možné právě proto, že jde o práci na poměry bakalářských prací téměř výjimečnou.

Doporučuji, aby byla tato práce přijata k obhajobě a hodnocena jako výborná.

Libor Prudký

FHS UK

29.12.2009